
Pr. dr. Mercurie
Daniel Apostol,
vicar administrativ,
Arhiepiscopia
Râmnicului

Efortul omului ajutat de Harul divin pentru dobândirea vederii luminii dumnezeiești

Vederea luminii dumnezeiești este rezultatul unei dorințe sincere și totale de a căuta și afla pe Dumnezeu. Numai prin energiile Sale și prin vederea luminii care este un dar al Lui Îl putem cunoaște pe Creator: „Dumnezeu este lumină și vederea Lui e ca o lumină; așadar, în vederea luminii se face întâia cunoaștere că există Dumnezeu”¹. O primă treaptă în efortul omului de a dobândi vederea luminii dumnezeiești, adică vederea lui Dumnezeu, este renunțarea la lume, refuzul de a mai trăi împotriva lui Dumnezeu, de a mai căuta împlinirea voii personale și egoiste. Cu privire la renunțare la lume, Sfântul Simeon este foarte categoric și prezintă această renunțare ca fiind definitorie pentru începutul mântuirii: „dacă nu ne-am făcut morți pentru lume și pentru lucrurile din lume, cum vom trăi viața ascunsă în Hristos, când nu am murit pentru Hristos? Cum vom vedea pe Dumnezeu locuind în noi ca lumină?”². Ca atare, vederea luminii dumnezeiești reprezintă începutul drumului spre desăvârșire, în care pr. Stăniloae spune că se pot distinge două mari etape: una a înaintării spre desăvârșire prin eforturi de purificare de patimi și de dobândire a virtuților și o alta, de viață mereu mai înaintată, în unirea cu Dumnezeu³. Deci, după renunțarea la lume și totala disponibilitate pentru Dumnezeu, urmează alegerea unei călăuze, a unui părinte duhovnicesc, „cei care așează temelia bună a credinței și nădejzii în frică și în cutremur pe piatra ascultării de părinții duhovnicești și zidesc fără șovăială pe temelia acestei ascultări cele poruncite de aceia ca din gura lui Dumnezeu de îndată izbutesc să se lepede de ei înșiși, căci faptul de a nu-și mai împlini voia proprie, ci voia părintelui duhovnicesc pentru porunca lui Dumnezeu și exercitarea în virtute, produce nu numai lepădarea de sine, dar și omorârea față de lumea întreagă”⁴.

1 SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Imne, Epistole și Capitole*, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 243.

2 *Idem*, *Cateheze*, Ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 115.

3 Sfântul Dumitru STĂNILOAE, „Desăvârșirea noastră în Hristos după învățătura Bisericii Ortodoxe”, *M.O.*, an XXXII (1980), nr. 1-2, p. 77.

4 SC 129, *Traité théologiques et éthiques, Livre d'éthique IV*, 151-159, Les Éditions du Cerf, Paris, 1966, p. 19.

Părintele duhovnicesc, la Sfântul Simeon Noul Teolog, are un rol deosebit în îndrumarea nevoitorului spre vederea luminii divine. Față de el, nevoitorul trebuie să aibă o ascultare totală, ascultare dată ca și cum Dumnezeu vorbește prin părintele duhovnicesc. Prin această ascultare totală este învinsă voia proprie, ca voie egoistă și supusă patimilor „căci dacă în loc de a fi fricoși, trândavi și disprețuitori ai poruncilor lui Dumnezeu, am fi râvnitori, veghetori și înfrânați, n-am avea nevoie de lepădare, de tundere sau de fuga din lume”⁵. Sfântul Simeon arată că ascultarea trebuie făcută ca și cum Hristos ar vorbi, și nu un om: „cel ce a dobândit credință neîndoielnică față de părintele său după Dumnezeu, privindu-l pe el, socotește că privește pe Hristos Însuși; și fiind cu el sau urmând lui, crede cu tărie că este cu Hristos sau urmează Lui”⁶. Desigur, Sfântul Simeon enumeră și calitățile pe care îndrumătorul duhovnicesc trebuie să le aibă, căci acesta nu poate fi oricine, ci un bărbat învățat și care el însuși a ajuns la vederea luminii dumnezeiești și care are Duhul lui Dumnezeu în el, „și dacă orb pe orb va călăuzi, amândoi vor cădea în groapă”⁷. Astfel, Sfântul Simeon spune: „caută pe cineva care să fie... un mijlocitor, un medic și un sfătuitor bun, care, ca un bun sfătuitor, să-ți înfățișeze feluri de căință potrivit sfatului bun, ca medic să-ți prescrie leac potrivit pentru fiecare din rănilile tale, iar ca mijlocitor să-ți-l facă milostiv pe Dumnezeu stând înaintea Lui față către față și aducându-i rugăciuni și mijlociri pentru tine...”⁸. Evident, Sfântul Simeon arată că un astfel de om, care să fie mijlocitor și îndrumător către Dumnezeu, nu este ușor de găsit, de aceea sfântul îndeamnă: „frate, cheamă neîncetat pe Dumnezeu ca El să-ți arate un om în stare să te povățuiască, de care să ascuți ca și cum ar fi Dumnezeu Însuși..., să faci ceea ce spune și o să te mântuiești”⁹. Sfântul Simeon face această precizare, deoarece alegerea unei călăuze potrivite poate face diferența dintre mântuire și întunericul

Sfântul Simeon arată că ascultarea trebuie făcută ca și cum Hristos ar vorbi, și nu un om (...) Sfântul Simeon enumeră și calitățile pe care îndrumătorul duhovnicesc trebuie să le aibă, căci acesta nu poate fi oricine, ci un bărbat învățat și care el însuși a ajuns la vederea luminii dumnezeiești și care are Duhul lui Dumnezeu în el. ❧

cel mai din afară: „să nu te lupți, așadar, să-ți afli un sfătuitor și un aliat lingusitor și rob al pânteceului, ca nu cumva să te învețe, potrivit-se cu voința ta, nu cele pe care le iubește Dumnezeu, ci cele pe care le primești tu, și așa să rămâi iarăși cu adevărat vrăjmaș neâmpăcat cu El; nici unul

⁵ SC 96, *Catéchèses*, 5, 155-159, Les Éditions du Cerf, Paris, 1963.

⁶ SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Imne, Epistole și Capitole*, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 371.

⁷ Matei XV, 14.

⁸ SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Imne, Epistole și Capitole*, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 310.

⁹ SC 96, *Catéchèses*, 20, 45-52, Les Éditions du Cerf, Paris, 1963.

neexperimentat... și așa să te predai osândeii veșnice cum nu speri”¹⁰.

După hotărârea sinceră și totală de a dobândi pe Dumnezeu și după alegerea unui îndrumător experimentat, urmează începerea urcșului prin asceză. Ca început al drumului către Dumnezeu, Sfântul Simeon arată importanța pocăinței, prin care înțelegem părerea de rău pentru păcatele săvârșite împotriva lui Dumnezeu, iar sfântul Simeon subliniază și importanța lacrimilor. Importanța pocăinței este relevată de Sfântul Simeon atunci când spune: „cunoașteți că aceia care nu se căiesc și nu păzesc poruncile Lui întocmai și cu frică multă nu vor avea niciun folos, ci Dumnezeu îi va pedepsi pe ei cu mult mai rău decât pe neamurile păgâne și pe cei nebotezați”¹¹. Mai departe, sfântul arată că cei ce doresc a urma calea desăvârșirii și doresc a o obține pe ea nu trebuie să se afle în ei niciun păcat, oricât de mic ar fi el: „nu vă înșelați, fraților, și nici un păcat să nu vi se pară mic și să nu fie disprețuit de voi ca și cum nu ar face o atât de mare vătămare sufletelor noastre. Fiindcă robii recunoscători nu cunosc vreo deosebire între un păcat mic și un păcat mare, ci, chiar dacă aceștia cad numai cu privirea sau cu gândul sau cu cuvântul, socotesc că au căzut din iubirea lui Dumnezeu, lucru care, sunt convins, e și adevărat”¹². Deci, numai prin pocăință putem pune început mântuirii noastre și numai prin pocăință putem dobândi virtuțile: „este cu putință întregii lumi, fraților, nu numai călugărilor, ci și mirenilor, ca totdeauna și încontinuu să se pocăiască, să plângă și să se roage lui Dumnezeu și, printr-o asemenea purtare, să dobândească și toate celelalte virtuți”¹³.

¹⁰ SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *op. cit.*, p. 310.

¹¹ *Idem*, *Cateheze*, Ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 48.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 77.

„nu vă înșelați, fraților, și nici un păcat să nu vi se pară mic și să nu fie disprețuit de voi ca și cum nu ar face o atât de mare vătămare sufletelor noastre. ❧

Alături de pocăință este nevoie și de paza de orice păcat și, mai ales, este nevoie de paza gândurilor: „să ne căim numai din tot sufletul și nu doar să respingem faptele noastre cele rele, dar să facem să dispară și gândurile rele și necurate ale inimii... căci ce folos este dacă ne împărțim toate averile săracilor, dar nu ne vom abține de la rău și nu vom urî păcatul?”¹⁴. Pocăința, de bună seamă, trebuie să dea naștere lacrimilor curățitoare ale părerii de rău și astfel să spele sufletul și să-l smerească pe acesta. Astfel, lacrimile sunt garanția pocăinței veritabile, așa cum menționează sfântul Simeon Noul Teolog: „înainte de căință și de lacrimi – nimeni să nu vă înșele prin cuvinte deșarte și să nu ne rătăcim pe noi înșine – nu se află în noi pocăință, nici adevărata remușcare, nici frică de Dumnezeu în inimile noastre, nu ne-am învinovățit înșine și sufletul nostru nu a dobândit conștiința judecății viitoare și a pedepselor veșnice. Dacă el ar fi dobândit aceste simțăminte și ar fi intrat aici, lacrimile cu adevărat ar fi curs imediat; fără ele inima noastră secătuită nu poate niciodată să se înduioșeze, nici sufletul nostru să dobândească smerenia duhovnicească și nu avem puterea de a deveni smeriți. Or, cel care n-are această așezare nu se poate uni cu Duhul Sfânt și, nefiind unit cu El după curățire, el nu mai poate să se aștepte la cunoașterea și la contemplarea lui Dumnezeu, nici nu este vrednic să fie învățat virtuțile ascunse ale smereniei”¹⁵. Cum constatăm, pocăința nu se limitează la o anu-

¹⁴ *Ibidem*, p. 75.

¹⁵ Arhiep. Vasili KRIVOȘEIN, *În lumina lui Hristos*, Ed. EIMBOR, București, 2005, p. 65.

mită perioadă a vieții și nu se întinde pe o perioadă determinată de timp. Pocăința este o stare ce trebuie să devină permanentă pentru cei ce vor să se mântuiască, ea trebuie să fie o stare permanentă, căci, prin pocăință, omul are tot timpul păcatele sale în față și astfel se reduce riscul repetării lor. De altfel, pocăința este și smerenie în fața lui Dumnezeu, este recunoașterea păcatelor în fața lui Dumnezeu și părerea de rău pentru făptuirea lor: „pocăința însăși și pocăința urmată fără odihnă... până la moarte, cu osteneală și necaz, care, puțin câte puțin, ne face să vărsăm lacrimi amare, prin care se șterg și se curățesc murdăria și întinăciunea sufletului, după care ni se dă o căință curată și ni se schimbă în dulcețea amărăciunea lacrimilor și se naște în inimile noastre o bucurie neîncetată ce ne îngăduie să vedem lumina cea neînserată – pe aceasta, de acum, să luptăm cu toată râvna noastră spre a o dobândi... căci fără ea nu putem fi cu desăvârșire eliberați de toate patimile noastre, nu putem dobândi toate virtuțile, nici să aflăm vreodată puterea de a participa cu vrednicie și cu lacrimi pentru Dumnezeu, în fiecare zi, la Dumnezeieștile Taine, sau să contemplăm lumina dumnezeiască prezentă în ele”¹⁶.

Dumnezeu este milostiv și miluiește pe cei ce se pocăiesc, chiar dacă nu imediat, ci lasă o perioadă pe care omul să o petreacă în pocăință, această perioadă de pocăință având rol de a întări hotărârea de a nu mai păcătui și de a-l face pe om să cunoască neputința firii omenești: „dar ce face

**Lupta împotriva patimilor
cere o încordare a tuturor puterilor
sufletești și trupești ale omului. ✠**

atunci Cel bogat în milă și zăbavnice la pedeapsă? Căci deși îi vede smerindu-se, nu anulează încă sentința rostită – făcând aceasta spre cumințirea noastră și pentru ca nimeni să nu se ridice împotriva Făcătorului a toate, dar,

preștiind ca un Dumnezeu atât căderea, cât și pocăința acestuia, a prehotărât, negreșit încă înainte de a face toate și vremea și timpul, și cum și când îl va rechema din surghiun prin judecăți negrăite și nepătrunse pentru toată suflarea”¹⁷. De fapt, în lupta ascetică, omul trebuie să se folosească de toate puterile sale atât sufletești, cât și trupești: „partea rațională deosebește și desparte răul de bine și arată părții poftitoare de ce trebuie să se alipească în chip afectuos și cele pe care trebuie să le iubească și cele de la care trebuie să se întoarcă și să le urască; iar partea irascibilă este prezentă în mijlocul acestora ca un slujitor binevoitor... sculând spre atac și apărare rezistența în fapt a bărbaților cu voință”¹⁸. Lupta împotriva patimilor cere o încordare a tuturor puterilor sufletești și trupești ale omului, astfel de exemplu mânia sau irascibilitatea capătă cu totul

¹⁶ *Ibidem*, p. 66.

¹⁷ SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Cateheze*, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 83.

¹⁸ *Idem*, *Discursuri teologice și etice*, studiu de ierom. Alexander GOLITZIN, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 436.

alte valențe și înțelesuri atunci când sunt folosite ca arme împotriva patimilor și a demonilor. Astfel, mânia ajunge să-l dezguste și să-l facă pe om să urască păcatul și să nu mai dorească făptuirea acestuia: „mâniați-vă dar nu greșiți”¹⁹.

Prin urmare, vorbind despre felul în care trebuie să devenim pentru a dobândi mântuirea, Sfântul Simeon Noul Teolog spune: „în loc de piatră și fier să-ți fie sufletul și trupul, iar mintea ca un stăpân al patimilor să se îndeletnicească cu fapte virtuozose și gânduri plăcute lui Dumnezeu; luând în mâinile ei înțelese cu mintea trupul ca pe o piatră și sufletul ca pe un fier, să le tragă și mîne spre făptuiri cu de-a sila, căci cu de-a sila se ia Împărăția Cerurilor (Matei XI, 12)”²⁰. Astfel, drumul către Împărăția Cerurilor presupune o strunire a sufletului și a trupului, chiar împotriva voinței tale proprii, căci de cele mai multe ori voința noastră e potrivnică voinței lui Dumnezeu. De aceea și Mântuitorul Iisus Hristos spune că Împărăția Cerurilor se ia cu de-a sila, adică trebuie urmate poruncile lui Dumnezeu chiar împotriva voinței sufletului și a trupului. Mai departe, Sfântul Simeon enumeră și faptele care îl duc pe om la Împărăția lui Dumnezeu: „de ce fapte îți vorbesc? De priveghere, post și căință aprinsă, de ploi de lacrimi și plâns, de aducerea aminte neîncetată de moarte, de rugăciunea neîncetată și răbdarea a tot felul de ispite care ne vin, iar, înaintea de toate, de tăcerea adâncă, de ascultarea desăvârșită și tăierea voci”²¹.

Dar, înainte de toate, la baza ascezei și a drumului către Împărăția Cerurilor stă credința, fără de care toate celelalte nu pot fi împlinite desăvârșit: „între aceștia doi, adică între Dumnezeu și om, a mijlocit credința în El, pentru că, fiindcă suntem săraci și nu suntem în stare să aducem nimic mântuirii noastre, primind în locul a toate credință în El, Dumnezeu, milostivindu-Se spre noi, să ne dăruiască iertarea păcatelor, eliberarea de moarte și stricăciune și libertatea; pe care le dăruiește până acum celor ce cred în El din tot sufletul, și nu numai pe acestea, dar și celelalte pe care ni le-a făgăduit”²². Mai cu seamă, cum vedem, cedință are un rol foarte important, căci fără ea am cădea în deznădejde, deoarece nu putem aștepta mântuirea din faptele noastre, ci așteptăm mântuirea în dar de la Făcător, conform făgăduințelor Lui: „dar Tu știi, Stăpâne, că eu niciodată n-am așteptat de la lucrurile sau faptele mele mântuirea, ci am alergat la mila Ta, iubitorule de oameni, cu încrederea că mă vei mântui în dar, Preaîndurate”²³.

¹⁹ Efeseni IV, 26.

²⁰ SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Imne, Epistole și Capitole*, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 189.

²¹ *Ibidem*, 189-190.

²² SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Discursuri teologice și etice*, studiu de ierom. Alexander GOLITZIN, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 438.

²³ *Idem*, *Imne, Epistole și Capitole*, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 229.

Așadar, în dorința sa de mântuire, omul nu trebuie să cruțe nimic, el trebuie să ajungă să urască lumea și cele ale ei, adică să își dea seama că viața trăită în lume departe de Dumnezeu nu poate aduce mântuirea, ci numai chinul cel veșnic. Lumea cu toate ale ei nu poate da omului o direcție către Dumnezeu, deoarece lumea caută ale ei, adică cele materiale, cum ar fi bunăstarea, plăcerea, confortul, lucruri care cultivă patimile, sporesc trupul și sting duhul. De aceea, Sfântul Simeon pune accentul pe renunțarea la lume, dar renunțarea la lume nu înseamnă fuga trupească

Sfântul Simeon pune accentul pe renunțarea la lume, dar renunțarea la lume nu înseamnă fuga trupească de lume, ci înseamnă o fugă sufletească, o păzire a sufletului față de influențele lumii.

Curățit, omul primește vederea luminii dumnezeiești la început ca o licărire mică ce crește pe măsura urcușului duhovnicesc. ❧

că de lume, ci înseamnă o fugă sufletească, o păzire a sufletului față de influențele lumii. Așa cum arată și Sfântul Simeon, mulți dintre mireni s-au mântuit în lume având familii și responsabilități (*Cateheza 5, despre căința laicilor, care au bineplăcut lui Dumnezeu*). Firește, căința pentru păcatele săvârșite aduce cu sine lacrimile pocăinței, care spală sufletul și-l curățește: „aceasta e asemenea apei, fiindcă stinge tot focul patimii cu lacrimi și spală petele sufletului, și asemenea focului, care dă viață prin prezența Duhului Sfânt, aprinde, suflă și încălzește inima și o înflăcărează cu dragostea și dorința lui Dumnezeu”²⁴.

Astfel, curățit, omul primește vederea luminii dumnezeiești la început ca o licărire mică ce crește pe măsura urcușului duhovnicesc. Vederea luminii dumnezeiești produce în suflet o dorință din ce în ce mai mare după Dumnezeu, ajungându-se la o concentrare exclusivă a omului pentru întâlnirea cu Dumnezeu în lumina dumnezeiască necreată.

²⁴ *Idem, Discursuri teologice și etice, studiu de ierom. Alexander GOLITZIN, ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 440.*